

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ
ПОКАРАНЬ”

Харків
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ
ПОКАРАНЬ”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

**для студентів V курсу факультетів підготовки
професійних суддів і підготовки кадрів
для Державної пенітенціарної служби України**

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 5 від 29.01.2013 р.)*

Харків
2013

Програма навчальної дисципліни “Звільнення від відбування покарань” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.03040101 “Правознавство”) для студентів V курсу факультетів підготовки професійних суддів і підготовки кадрів для Державної пенітенціарної служби України / уклад. М. В. Романов. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 9 с.

У к л а д а ч М. В. Романов

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 5 від 15.05.2013 р.)*

1. ВСТУП

Звільнення від відбування покарання є одним із центральних інститутів кримінально-виконавчого права. Він являє собою сукупність загальнообов'язкових норм, що регламентують умови та порядок закінчення примусового впливу кримінального покарання на засудженого.

Будь-яке покарання передбачає момент, коли засуджена особа звільняється від нього або примусовий вплив на неї закінчується, і тому звільнення від відбування покарань займає важливе місце у кримінально-виконавчому праві.

Крім того, звільнення від відбування покарань є міжгалузевим інститутом, який врегульований нормами кількох галузей права. Зокрема, порядок та умови звільнення від відбування покарання регулюється нормами кримінального, кримінально-процесуального та кримінально-виконавчого права.

Навчальна дисципліна розглядає інститут звільнення від відбування покарання комплексно і, крім питань кримінально-виконавчого права, включає окремі питання із кримінального та кримінально-процесуального права. Наприклад, розглядаються загальнотеоретичні питання щодо сутності та поняття цього інституту, класифікації підстав звільнення тощо. У межах дисципліни також ретельно вивчаються питання про підстави, порядок та умови звільнення від відбування таких кримінальних покарань, як позбавлення волі, виправні роботи, громадські роботи, тримання засуджених у дисциплінарному батальйоні та інших покарань. Окрему увагу приділено правовому статусу осіб, звільнених від відбування покарання.

При підготовці до занять студенти повинні опрацювати відповідні розділи підручників та рекомендованої літератури, засвоїти положення відповідних глав Кримінально-виконавчого кодексу України, ознайомитися з наказами та інструкціями Державної пенітенціарної служби України, іншим законодавством.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

- **знати** поняття “звільнення від відбування покарань”,

його правову природу, підстави, порядок і умови звільнення від відбування покарань;

– **уміти** вільно орієнтуватися у кримінально-виконавчому законодавстві та підзаконних актах, правильно тлумачити та використовувати норми кримінально-виконавчого права у процесі своєї практичної діяльності.

1. ПОКАРАННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД НЬОГО

Сутність та цілі інституту покарання. Правова природа звільнення. Звільнення від покарання як основна гарантія та логічне завершення покарання. Розрізнення понять “звільнення” та “закінчення” відбування покарання.

2. ПІДСТАВИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Поняття “підстави звільнення від відбування покарання”, їх перелік за чинним кримінально-виконавчим законодавством України. Види та класифікації підстав звільнення від відбування покарань.

3. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Загальний порядок звільнення від покарання, його правове регулювання. Порядок обчислення строку покарання та визначення моменту звільнення засудженого.

Звільнення від відбування покарання у зв'язку з відбуттям строку покарання, призначеного вироком суду. Особливості звільнення від покарання жінок та неповнолітніх.

Звільнення від відбування покарання на підставі закону про амністію та акта про помилування. Порівняльна характеристика звільнення за амністією та у зв'язку з помилуванням.

Звільнення від відбування покарання на підставі скасування вироку суду і закриття кримінальної справи. Доцільність існування цієї підстави в кримінально-виконавчому праві.

Звільнення від відбування покарання на підставі закінчення строків давності виконання обвинувального вироку.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.

Звільнення від відбування покарання через хворобу засудженого.

Інші підстави звільнення від відбування покарання.

4. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ІНШИХ ВИДІВ ПОКАРАННЯ

Звільнення від відбування обмеження волі.

Звільнення від тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців.

Звільнення від відбування виправних та громадських робіт.

Звільнення від відбування позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Звільнення від відбування покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Звільнення від покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців.

Закінчення відбування покарання у виді штрафу та конфіскації.

5. ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Загальні положення про правовий статус осіб, які відбули покарання.

Надання допомоги особам, звільненим із місць відбування покарання. Надання допомоги особам, звільненим від відбування покарання, у трудовому і побутовому влаштуванні.

Стан судимості як складова правового статусу звільненої особи. Порядок і умови зняття і погашення судимості.

Специфічні риси правового статусу звільнених осіб. Інститут встановлення адміністративного нагляду за звільненими особами. Умови та порядок встановлення адміністративного нагляду, категорії осіб, щодо яких встановлюється адміністративний нагляд. Обмеження для піднаглядних.

Соціальна адаптація звільнених від відбування покарання – основний напрямок підтримання державою осіб, які відбули покарання у виді позбавлення або обмеження волі. Заходи, спрямовані на соціальну адаптацію, права та можливості звільнених у межах інституту соціальної адаптації.

Список літератури

Кримінальний кодекс України // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 21 (08.06.2001 р.). – Ст. 920.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.

Кримінально-виконавчий кодекс України (зі змін., внесеними згідно із Законом № 5073-VI від 05.07.2012 р. // Там же. – 2013. – № 5-6. – Ст. 60.

Про застосування амністії в Україні: у ред. Закону України № 3465-VI (3465-17) від 02.06.2011 р. // Там же. – 2011. – № 51. – Ст. 580.

Про положення про порядок здійснення помилування: Указ Президента України // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 71 (27.09.2010). – Ст. 2554.

Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України від 17.03.2011 р. № 3160-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 380.

Мінімальні стандартні правила поведіння з в'язнями, затверджені I Конгресом ООН з профілактики злочинності і поведіння з в'язнями 30.08.1955 р., Женева; схвалені Економічною і Соціальною Радою ООН: Резолюція 663 СІ (XXIV) від 31.07.1957 р. // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2003. – № 7. – С. 231.

Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: наказ Державного департаменту з питань виконання покарань від 25.12.2003 р. // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 52. – Ч. II. – Ст. 2898.

Перелік захворювань, які є підставою для подання в суди матеріалів про звільнення засудженого від подальшого відбування покарання: затв. наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань та Міністерства охорони здоров'я України від 18.01.2000 р. № 3/6 // Там же. – 2000. – № 12. – Ст. 485.

Положення про лікарсько-трудова комісію: затв. наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань та Міністерства охорони здоров'я України від 18.01.2000 р. № 3/6 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 12. – Ст. 485.

Про затвердження Порядку взаємодії установ виконання покарань та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: затв. наказом Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 28.03.2012 № 478/5/180/375/212/258 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 28 (20.04.2012 р.). – Ст. 1066.

Кримінально-виконавче право: підруч. для студ. вищих навч. закладів / за ред. В. В. Голіни. – Х.: Право, 2011. – 325 с.

Кримінально-виконавче право: зб. нормативно-правових документів / уклад. А. Х. Степанюк. – Х.: Право, 2005. – 464 с.

Романов М. В. Звільнення від відбування покарання: навч. посіб. / М. В. Романов. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 90 с.

Романов М. В. Окремі питання звільнення засуджених від відбування покарання // Пробл. законності. – 2008. – Вип. 99. – С. 146-153.

Яковець І. С. Умовно-дострокове звільнення та заміна невідбутої частини покарання більш м'яким / І. С. Яковець. – М.: PRI, 2012. – 212 с.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ
ПОКАРАНЬ”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

для студентів V курсу факультетів підготовки
професійних суддів і підготовки кадрів
для Державної пенітенціарної служби України

У к л а д а ч   РОМАНОВ Михайло Васильович

Відповідальний за випуск *В. В. Голіна*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2013

Підп. до друку 04.06.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,56. Облік.-вид. арк. 0,2. Вид. № 368.
Тираж 50 прим. Зам. № 4438. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ

Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня

Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.